

Notitie : Quickscan flora en fauna Kapelstraat/Visweg, Baarle-Nassau

Locatie : Kapelstraat/Visweg te Baarle-Nassau
Datum : 30 juli 2014
Projectnummer : 211x07071
Opgesteld door : Reinoud Vermoolen

Voorliggend verslag is opgesteld ten behoeve van het bestemmingsplan 'Kapelstraat/Visweg te Baarle-Nassau', opgesteld door BRO met projectnummer 211x07071.

Bij ruimtelijke planvorming is een toetsing aan de natuurwetgeving verplicht. Door middel van een verkennend flora- en faunaonderzoek is een beoordeling gemaakt van de effecten die het plan zal hebben op beschermde natuurwaarden. Hierdoor wordt duidelijk of het plan in overeenstemming is met de natuurwetgeving.

Natuurbescherming in Nederland

De bescherming van de natuur is in Nederland vastgelegd in respectievelijk de Natuurbeschermingswet (NB-wet) en de Flora- en faunawet (FF-wet). Deze wetten vormen een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Daarnaast vindt beleidsmatige gebiedsbescherming plaats door middel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die is geïntroduceerd in het 'Natuurbeleidsplan' (1990) van het Rijk en op provinciaal niveau in de Verordening Ruimte (Noord-Brabant) is vastgelegd.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de Europees beschermde Natura 2000-gebieden en de Beschermde natuurmonumenten. De Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden worden in Nederland gecombineerd als Natura 2000-gebieden aangewezen. Als er naar aanleiding van projecten, plannen en activiteiten mogelijkerwijs significante effecten optreden, dienen deze vooraf in kaart gebracht en beoordeeld te worden. Projecten, plannen en activiteiten die mogelijk een negatief effect hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied (of Beschermde Natuurmonument) zijn vergunningsplichtig.

Provinciaal beleid

De provinciale groenstructuur bestaande uit Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Groenblauwe Mantel zijn ruimtelijk vastgelegd in de Verordening Ruimte. De EHS is een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones. Dit netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur en verbindingzones tussen de gebieden. Ook de beheergebieden voor agrarisch natuurbeheer behoren tot de EHS. De feitelijke beleidsmatige gebiedsbescherming vindt plaats middels de uitwerking van het provinciaal beleid in de gemeentelijke bestemmingsplannen.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, libellen en vlinders, op enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten (uit de groepen kevers, mieren, schelp- en schaaldieren) en op een honderdtal vaatplanten. Voor alle soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde algemene zorgplicht (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan aanwezige soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet naast de zorgplicht ook rekening gehouden worden met de juridisch zwaarder beschermde soorten uit tabel 2, de bijlage 1 soorten van het besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, de soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (tezamen tabel 3) en met alle vogels. Van deze laatste groep is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en een lijst met vogels waarbij inventarisatie gewenst is. Komen soorten van de hierboven genoemde beschermingsregimes voor dan is de eerste vraag of de voorgenomen activiteit effecten heeft op de beschermde soorten. Treden er effecten op dan dient er gekeken te worden of er passende maatregelen getroffen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen.

Werkwijze quickscan flora en fauna

In de quickscan zijn de gevolgen van de ruimtelijke ingreep afgezet tegen de aanwezige natuurwaarden vanuit de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en planologisch beschermde natuurwaarden. Deze werkwijze vloeit voort uit de 'Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie van LNV van september 2009.

Om een beeld te krijgen van de natuurwaarden is op 9 juli 2014 door een ecooloog van BRO¹ een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied. Mogelijke verblijfplaatsen en sporen van dieren zijn onderzocht. Hierbij is onder andere gebruik gemaakt van de checklist Inschatting Vooronderzoek Vleermuizen (www.vleermuis.net). Naast een veldbezoek is er een bronnenonderzoek gedaan. Voor dit bronnenonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare gegevens, zoals algemene verspreidingsatlassen en enkele internetsites (www.telmee.nl en www.waarneming.nl). Aan de hand van het uitgevoerde onderzoek is vervolgens een inschatting gemaakt van de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op beschermde natuurwaarden.

¹ BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EL&I genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

Beschrijving van het plangebied

Ligging van het plangebied

Het plangebied is gelegen langs de oostrand van de bebouwde kom van Baarle-Nassau (gemeente Baarle-Nassau). De Amersfoortcoördinaten van het midden van de locatie zijn 124,1-383,8². De ligging van het plangebied is te zien in onderstaande afbeeldingen (figuur 1 en 2).

Figuur 1 en 2. Ligging van het plangebied

Het plangebied wordt ingeklemd tussen de wegen Kapelstraat (langs zuidzijde), Visweg (langs oostzijde) en bedrijventerrein langs de noord- en westzijde. Het plangebied bestaat grotendeels uit agrarisch bouwland waarop in de huidige situatie maïs geteeld wordt. Langs de west- en noordzijde ligt een houtsingel met opgaande bomen en struiken waaronder veel hazelaars. In het oostelijke deel van het plangebied ligt langs de Visweg een 2000 m² groot verwilderd en verruigd terrein met een klein boomgaardje, struikopslag en haag, enkele bomen en een verval-schuurtje. Langs de oostzijde van het plangebied ligt een sloot waarin tijdens het veldbezoek water stond. Langs de zuidzijde staat langs de Kapelstraat een aantal oude knotwilgen en in het uiterst zuidwestelijk deel van het plangebied bevindt zich een smalle strook grasvegetatie. Voor een impressie van het plangebied zie onderstaande foto's.

² De getallen staan respectievelijk voor de x-coördinaat en de y-coördinaat van de linkerbenedenhoek van het betreffende kilometervak.

Foto 1. Noordoostelijk deel plangebied vanaf Visweg

Foto 2. Boomgaardje in oostelijke deel

Foto 3. Binnenzijde vervallen schuurtje

Foto 4. Wilgen langs Kapelstraat

Foto 5. Zuidwesthoek plangebied, kijkrichting Noord

Foto 6. Kijkrichting Noordoost vanuit zuidwesthoek

Toekomstige (geplande) situatie

De gewenste ontwikkeling betreft de realisatie van een bedrijventerrein met een ontsluitingsweg tussen de Kapelstraat en de Visweg. Voor de ontwikkeling zal de houtsingel langs de west- en noordzijde verwijderd worden alsook de vegetatie en het schuurtje binnen het 2000 m² grote terrein langs de oostzijde. Onduidelijk is nog of de wilgen langs de Kapelstraat behouden kunnen blijven. De sloot langs de oostzijde van het plangebied zal behouden blijven. Een uitsnede van de stedenbouwkundige opzet is in onderstaande figuur (figuur 3) weergegeven.

Figuur 3. Uitsnede stedenbouwkundige schets. De lichtgroen gekleurde kavels behoren niet tot het plangebied.

Toetsing gebiedsbescherming

Wettelijke gebiedsbescherming

Het dichtstbijzijnde wettelijk beschermde natuurgebied, het Natura 2000-gebied Regte Heide, & Riels Laag, ligt op ruim zes kilometer afstand van het plangebied. Gezien deze afstand zal de voorgestane ontwikkeling geen effect hebben op het Natura 2000-gebied.

Planologische gebiedsbescherming

Het plangebied ligt geheel buiten de EHS of Groenblauwe Mantel zoals deze is vastgesteld op de kaart van de Verordening Ruimte. Door de ontwikkeling zullen geen wezenlijke kenmerken van de provinciale groenstructuur worden aangetast. In de planvorming voor het gebied hoeft geen rekening gehouden te worden met planologische bescherming van natuurwaarden.

Toetsing Flora- en faunawet

Vaatplanten

Er zijn tijdens het veldbezoek in het plangebied geen beschermde vaatplanten aangetroffen. Het gaat om intensief beheerd agrarisch bouwland, soortenarme gras- en bermvegetatie en een

sterk verruigd terrein in het oostelijke deel. Hierin is het voorkomen van beschermde vaatplanten redelijkerwijs uit te sluiten.

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied vormt geschikt habitat voor enkele soorten algemeen beschermde (tabel 1) grondgebonden zoogdieren zoals veldmuis, mol, haas, wezel en vos. Het voorkomen van de eekhoorn (tabel 2) is bekend uit de beboste omgeving ten zuidwesten en noorden van Baarle-Nassau. De houtsingel langs de west- en noordzijde zou in principe als foerageergebied (met name de hazelaars) kunnen dienen. Echter met het ontbreken van bosgebieden in de directe omgeving van het plangebied wordt het voorkomen van eekhoorn binnen het plangebied niet verwacht. Het voorkomen van das (tabel 3) en steenmarter (tabel 2) is niet bekend uit de omgeving en tijdens het veldbezoek zijn geen verblijfplaatsen dan wel sporen aangetroffen. Negatieve effecten voor zwaardere beschermde soorten grondgebonden zoogdieren worden op voorhand uitgesloten.

Effectenbeoordeling

Voor de genoemde soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en Faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. In het kader van de algemene zorgplicht is het echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen. In het kader van de algemene zorgplicht zijn geen specifieke maatregelen nodig.

Vleermuizen

Uit de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van meerdere soorten vleermuizen waaronder gewone dwergvleermuis, laatvlieger en watervleermuis. De houtsingel en het verruigde terrein kunnen dienen als foerageergebied voor in de omgeving verblijvende vleermuizen. Tevens zijn er enkele holten gevonden in de oude fruitbomen welke potentieel geschikt zijn als vaste verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen als watervleermuis (en ruige dwergvleermuis). De houtsingel langs de noord- en westzijde (ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen) kan fungeren als onderdeel van een vliegroute voor vleermuizen die vanuit de bebouwde kom naar de half-open gebiedsdelen ten oosten van Baarle-Nassau vliegen om te foerageren.

Effectenbeoordeling

Met het verwijderen van de houtsingel en opgaande vegetatie in het verruigde terrein kunnen mogelijk foerageergebied, vliegroutes en vaste verblijfplaatsen voor vleermuizen verloren gaan. Nader onderzoek naar vaste verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes voor vleermuizen is nodig. Eventuele negatieve effecten voor vleermuizen kunnen niet op voorhand worden uitgesloten.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn meerdere soorten vogels aangetroffen in de houtsingel en het verruigde terrein binnen het plangebied zoals grasmus, tjiftjaf, zanglijster, merel, vink en houtduif. Tijdens het veldbezoek zijn geen huismussen waargenomen binnen het plangebied en directe omgeving. Wel is er een nestkast van steenuil aangetroffen in het verruigde terrein (oude fruitboom). Oude schijfsporen aan de opening verraadden eerder gebruik. Uit de jaarverslagen van

de vrijwillige bescherming steenuil en kerkuil in Noord-Brabant blijkt dat de kast in 2012 en 2013 niet gebruikt is als broedplaats voor steenuil, evenmin de voor kerkuil geplaatste kasten langs de randen van de kern Baarle-Nassau. Waarnemingen van ransuil en buizerd zijn bekend uit de omgeving. Verblijfplaatsen van deze soorten zijn echter niet aanwezig binnen het plangebied vanwege het ontbreken van (grote) takkennesten.

Effectenbeoordeling

Op de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het Ministerie van LNV (augustus 2009) wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën vogelnesten. Van de meeste vogelsoorten zijn de nesten uitsluitend beschermd wanneer deze tijdens de broed- en nestperiode in gebruik zijn. Het gaat om soorten die jaarlijks nieuwe nesten maken. Van een aantal soorten is het nest, inclusief de functionele leefomgeving, jaarrond beschermd. Dit zijn een aantal roofvogels als buizerd, koloniebroeders en gebouwbewonende vogelsoorten waaronder huismus, en steenuil. Ten slotte is er een categorie nesten van vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als die broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen ('categorie 5-soorten') zoals torenvalk.

Het plangebied maakt mogelijk onderdeel uit van het foerageergebied van huismussen die eventueel broeden in de lintbebouwing langs de Kapelstraat. Verwacht wordt dat er in de toekomstige situatie voldoende foerageergebied voorhanden zal blijven. Negatieve effecten op (de gunstige staat van instandhouding van) een eventueel aanwezige lokale populatie huismus worden uitgesloten.

Met de in het verruigde terrein aangetroffen steenuilenkast en de daarop aanwezige schijtsponen is het voorkomen van steenuil (vogelsoort waarvan het nest jaarrond beschermd is alsook de functionele leefomgeving) binnen het plangebied niet geheel uitgesloten. Hierdoor zijn negatieve effecten voor steenuil als gevolg van de ontwikkeling niet op voorhand uit te sluiten. Nader onderzoek is nodig om vast te stellen of steenuil daadwerkelijk van het plangebied gebruik maakt.

Voor de voorgenomen ontwikkeling zal vegetatie en bebouwing (schuurtje) worden weggehaald. De nesten van vogelsoorten die hierin kunnen broeden zijn uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen de broed- en nestperiode. Het is in de praktijk niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van deze nesten in deze periode. Voor deze vogelsoorten kan de periode tussen half maart en half augustus worden aangehouden als broedseizoen. Door het verwijderen van vegetatie en grondverzet buiten de broedperiode uit te voeren, wordt het risico op overtreding van de Flora- en Faunawet voor deze vogelsoorten sterk verminderd.

Indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen plaatsvinden dienen de uitvoeringslocaties vooraf en tijdens de werkzaamheden ongeschikt gemaakt te zijn voor broedende vogels. Dit kan door het slopen van het schuurtje en het verwijderen van de aanwezige vegetatie voorafgaand het broedseizoen. Tijdens het broedseizoen zal opkomende vegetatie kort gehouden moeten worden.

De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een

broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Indien op een locatie geen broedende of nestelende vogels aanwezig zijn, mag de aanwezige vegetatie ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden.

Vissen, amfibieën en reptielen

Binnen het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Gezien de kruidvegetatie en grassen in de sloot naast het plangebied wordt verwacht dat deze hooguit periodiek onder water staat (veldbezoek vond plaats tijdens en na hevige regenval) waardoor vissen en voortplantingsplaatsen van amfibieën hier niet verwacht worden. Binnen het plangebied zijn zwerfende exemplaren van enkele algemeen beschermde soorten (tabel 1) amfibieën zoals groene kikker sp. (bastard en/of meerkikker) te verwachten. Zwaardere beschermde soorten amfibieën zijn niet bekend uit de omgeving en worden gezien het aangetroffen habitat niet verwacht voor te komen binnen het plangebied.

Het voorkomen van reptielen is niet bekend uit de omgeving en is op basis van het aangetroffen habitat redelijkerwijs uit te sluiten.

Effectenbeoordeling

Voor eventueel aanwezige amfibieën van tabel 1 in de vegetatie buiten de sloot geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en Faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. In het kader van de algemene zorgplicht is het echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen. In het kader van de algemene zorgplicht zijn geen specifieke maatregelen nodig.

Beschermde ongewervelde diersoorten

Voor beschermde ongewervelde soorten heeft het plangebied weinig waarde door het ontbreken van geschikt habitat. Het voorkomen van strenger beschermde ongewervelde soorten (tabel 2 en 3) is met voldoende zekerheid uit te sluiten omdat dergelijke soorten zeer specifieke eisen aan hun leefomgeving stellen.

Conclusie en aanbevelingen

Gebiedsbescherming

- Het dichtstbijzijnde wettelijk beschermde natuurgebied, het Natura 2000-gebied Regte Heide, & Riels Laag, ligt op ruim zes kilometer afstand van het plangebied. Gezien deze afstand zal de voorgestane ontwikkeling geen effect hebben op het Natura 2000-gebied.

Soortbescherming

- Het plangebied vormt geschikt habitat voor enkele soorten algemeen beschermde (tabel 1) grondgebonden zoogdieren zoals veldmuis, mol, haas, wezel en vos. Voor de genoemde soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en Faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. In het kader van de algemene zorgplicht is het echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen.
- Het plangebied vormt geschikt habitat voor vleermuizen welke allen zwaar beschermd zijn (tabel 3). Binnen het plangebied kunnen vaste verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes aanwezig zijn. Met het verwijderen van de houtsingel en opgaande vegetatie in het ver-

ruigde terrein kunnen eventuele negatieve effecten voor vleermuizen niet op voorhand worden uitgesloten. Nader onderzoek naar vaste verblijfplaatsen, foerageergebied en vlieg-routes voor vleermuizen is nodig om het functioneel gebruik in kaart te brengen.

- Binnen het plangebied zijn broedende vogels te verwachten in de houtsingel en het verruigde terrein (inclusief schuurtje). Over het algemeen zijn nesten van de meeste soorten vogels uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen de broed- en nestperiode. Het is in de praktijk niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van deze nesten in deze periode. Door de werkzaamheden buiten de broedperiode (half maart- half augustus) uit te voeren, wordt het risico op overtreding van de Flora- en Faunawet voor deze vogelsoorten sterk verminderd. Indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen plaatsvinden dienen de uitvoeringslocaties vooraf en tijdens de werkzaamheden ongeschikt gemaakt te zijn voor broedende vogels. Dit kan door het slopen van het schuurtje en verwijderen van de aanwezige vegetatie voorafgaand het broedseizoen. Tijdens het broedseizoen zal opkomende vegetatie kort gehouden moeten worden.
- Het plangebied maakt mogelijk onderdeel uit van het foerageergebied van huismussen die eventueel broeden in de lintbebouwing langs de Kapelstraat. Verwacht wordt dat er in de toekomstige situatie voldoende foerageergebied voorhanden zal blijven. Negatieve effecten op (de gunstige staat van instandhouding van) een eventueel aanwezige lokale populatie huismus worden uitgesloten.
- Met de in het verruigde terrein aangetroffen steenuilenkast en de daarop aanwezige schijfsporen is het voorkomen van steenuil (vogelsoort waarvan het nest jaarrond beschermd is alsook de functionele leefomgeving) binnen het plangebied niet geheel uitgesloten. Hierdoor zijn negatieve effecten voor steenuil als gevolg van de ontwikkeling niet op voorhand uit te sluiten. Nader onderzoek is nodig om vast te stellen of steenuil daadwerkelijk van het plangebied gebruik maakt.
- Voor soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en Faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. In het kader van de algemene zorgplicht is het echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen. In het kader van de algemene zorgplicht zijn geen specifieke maatregelen nodig voor zoogdieren en amfibieën.

Eindconclusie soortbescherming: Nader onderzoek is nodig naar het actuele voorkomen en gebruik van het gebied door vleermuizen en steenuil.